

MITÄ ASUJAN KANNATTAISI TIETÄÄ EDUNVALVONNASTA?

Edunvalvontavaltuutuksen on lainsäädäntömme tarjoama elämänsuunnitteluinstrumentti, jolla voidaan – ja usein kannattaa – monin eri tavoin vaikuttaa siihen, miten asiat omassa elämässä ja perheessä järjestyvät, mikäli niitä ei itse pysty hoitamaan. Edunvalvontavaltuutus on luotu vastaamaan varautumistarpeeseen, joka aiheutuu vähittäisestä tai joissain tapauksessa äkillisestäkin toimintakyvyn menettämisestä esimerkiksi sairastapauksen tai onnettomuuden seurauksena. Nuorikin henkilö saattaa siis joutua yllättäen tilanteeseen, jossa edustus toimintakyvyn menettämisen varalta olisi ennalta kannattanut järjestää.

Miten edunvalvontavaltuutus auttaa asujaa varautumaan tulevaan?

Mitä sitten omistusasujan kannattaisi tietää mahdollisen edunvalvonnan vaikutuksista perheen omaan elämään ja omaisuuden käyttöön? Edunvalvontavaltuutuksen nojalla kiinteistö tai asunto-osake voi olla helpompi luovuttaa tilanteissa, joissa omaisuuden omistaja ei omaisuutta enää pysty itse käyttämään. Mikäli kiinteistö tai asunto-osake on siirretty jälkipolville elinaikana esimerkiksi lahjakirjalla mutta käyttö- ja hallintaoikeus pidättäen, voidaan edunvalvontavaltuutuksella vaikuttaa tämän omaisuuden käyttöön edunvalvonnan aikana.

Hallintaoikeuden pidättäminen saattaa johtaa ongelmiin edunvalvontatilanteissa

Hallintaoikeus pidätetään tyypillisesti eliniäksi, vaikka sen voisi pidättää määräajaksikin. Taustalla saattaa olla paitsi ajatus halusta käyttää esimerkiksi kesämökkiä ”loppuun asti” myös elinikäisen hallintaoikeuden määräaikaista hallintaoikeutta suurempi vähennysvaikutus lahjan arvoon ja siten omaisen maksamaan lahjaveroon.

Hallintaoikeus kesämökkiin tai vaikkapa asuntoon joka tosiasiallisesti on perheen yhteiskäytössä saattaa kuitenkin johtaa hankaliin tilanteisiin, kun hallintaoikeuden haltija ei itse enää kykene omaisuutta käyttämään. Holhoustoimilain mukaisen edunvalvojan velvollisuus on huolehtia yksisilmäisesti edunvalvottavan päämiehensä taloudellisesta edusta ottamatta huomioon päämiehen mahdollisesti olemassa olleita mutta mihinkään kirjaamattomia toiveita siitä, että mökkiä tai asuntoa saisivat vaikkapa lapset käyttää korvauksetta. Edunvalvojan on periaatteessa vaadittava

vuokraa mökin tai asunnon käyttämisestä, johon päämiehellä on hallintaoikeus. Mikäli edunvalvottava päämies on omaisedunvalvojan läheinen, kuten yleensä on tapana, joutuu omaisedunvalvoja mahdollisesti hakemaan edunvalvojan sijaista yksinomaan valvomaan tällaista vuokrasuhdetta. Tavatonta ei ole, että edunvalvottava päämies samalla on kunnallisessa hoivakodissa, jossa hänen asumisestaan ja hoivastaan peritään tuloihin perustuva maksu, jossa huomioidaan toistuvaistulona myös hänen vuokratulonsa – silloin päämiehen näkökulmasta vuokratulojen positiivinen vaikutus tyypistyy mökin tai asunnon suorien kulujen kattamiseen. Perhe ei siis hyödy lainkaan.

Edunvalvontavaltuutuksella varautumisetua

Mikäli edunvalvonnan tarpeeseen joutunut henkilö on ennalta edunvalvontavaltuutuksessa määrännyt haluavansa lahjoittaa asumisedun esimerkiksi lapselleen, ja tätä varten on valtuutuksessa nimetty esteetön varavaltuutettu, voi edunvalvottavan henkilökohtainen toive omaisuuden yhteiskäytöstä toteutua. Läheisten välille ei ole tarvetta edunvalvontaoikeudellisista syistä muodostaa epäluonteavaa vuokrasuhdetta, eikä muutenkaan ole odotettavissa hankalia esteellisyystilanteita.

Edunvalvontavaltuutuksen laatiminen vaatii asiantuntemusta ja osaamista

Vaikka kyse on nykyisin yleisin varsin hyvin tunnetusta juridisesta instrumentista, edunvalvontavaltuutus on – kuten testamentikin – yllättävän monitahoinen oikeustoimi, jonka määräysten vaikutusta omiin tuleviin tarpeisiin ei aina ole helppo maallikkopohjalta hahmottaa. En oikeastaan muista asiakasneuvottelua, jossa asiakasta haastatella ei olisi tullut esille asioita, joita tämä ei ole ennalta ajatellutkaan tulevan huomioiduksi.

Itse pidän edunvalvontavaltuutusta testamentin ohella oikeustoimena, joka on syytä kaikissa olosuhteissa laatia asiantuntevasti ja kaikki relevantit seikat asiakkaan elämänpiirissä ja toiveissa selvittäen. Juridisen asiakastyön erityinen ilonaihe onkin voida tarjota asiakkaille pääsy juuri heidän elämäntilanteensa ja toiveensa huomioivaan asiakirjasuunnitteluun.

Vera Holmstedt, pankkijuristi, Länsi-Uudenmaan Säästöpankki

HOIDETAANKO YHDESSÄ EDUNVALVONTAVALTUUTUKSESI KUNTOON?

Elisa Nordling
pankkijuristi, VT

Vera Holmstedt
pankkijuristi, VT

Merja Vesterlund
lakipalvelu-
asiantuntija

Minna Brummer
lakipalvelu-
asiantuntija

Länsi-Uudenmaan
Säästöpankki

saastopankki.fi/edunvalvontavaltuutus
lusp.lakipalvelut@saastopankki.fi